

СТУДИЈА НА СЛУЧАЈ

АНАЛИЗА НА ДЕЛ ОД НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА
ОПШТИНИТЕ ОД ОБЛАСТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

ЕКОЛОШКО ДРУШТВО ПЛАНЕТУМ
2018

ПРЕДГОВОР/ВОВЕД

Стандардите, принципите и нивното достигнување и управување по нив, се показатели за успешно работење на општините. Исполнување на одредени стандарди и принципи во денешно време претставува предизвик за секоја општина. Исполнувањето на стандарди и принципи покажува дека одредена општина работи во интерес на сите граѓани кои егзистираат на нејзината територија, се зголемува довербата од страна на граѓаните во институцијата, а се подобрува и квалитетот на животот на граѓаните во самата општина.

Поаѓајќи од овие факти ЕД Планетум во оваа студија на случај се осврна и изврши анализа на еколошките прашања и на одредени надлежности на општините кои произлегуваат од донесената Законска регулатива од областа на животната средина во Р.Македонија. Беа анализирани повеќе прашања од областа на животната средина, а во меѓувреме се следеа два СИГМА принципа и нивниот начин на исполнување од страна на општините во областа која ја анализираме и тоа:

- Отчетност и транспарентност
- Развој и координација на политиките и стратегиите

Со студијата опфатиме општини од урбан и рурален карактер. При изборот се внимаваше на бројот на жители и на бројот на деловни субјекти кои егзистираат на нивните територии да биде различен, бидејќи сето тоа може да влијае врз состојбата на животната средина во нивните општини, а и на капацитетите на општините да влијаат врз одредени состојби во животната средина. За таа цел со студијата беа опфатени три општини од југоисточниот дел на Р.Македонија: Струмица, Дојран и Ново село. Во прибирањето на податоците се користеа методите на слободен пристап до информации од јавен карактер и директни контакти со самите институции. По прибрањето на податоците истите беа анализирани и се дадоа одредени заклучоци и препораки во однос на овие прашања и надлежности на општините кои беа анализирани.

Оваа студија на општините ќе им даде одредна слика за тоа до каде се со достигнувањата за одредени стандарди и принципи и во покривањето на законските надлежности од областа на животната средина. Се надеваме дека ова ќе ги поттикне општините кои беа опфатени со неа да работат на исполнување на поголем број на стандарди и принципи, како и на поголем број на надлежности кои произлегуваат од Законската регулатива за животна средина, што би довело до подобрување на квалитетот на живот на сите граѓани кои живеат на териториите на нивните општини.

ОПШТИНА ДОЈРАН

Општина Дојран е сместена е до самото Дојранско Езеро на крајниот југоисточен дел од Македонија на надморска височина од 146 м, непосредно до самата граница со соседна Грција. Подрачјето на општината е претежно ритчесто. На западниот брег од езерото се наоѓа височината Калатепе со надморска височина 691 метар. На северозападниот дел благо се издигнува Асанлиско Поле, кое преку с. Николиќ се прелева во плодна котлина. На северозапад над Асанлиско Поле се издигнува ридот Боска со надморска височина од 720 метри и планината Беласица, а на исток се падините Планината Круша, кои многу благо се спуштаат кон езерото, при што се создаваат мошне плодни површини. Најнискиот дел од котлината е на југ, кај населбата Кара-Дојран во соседна Грција.

Површина:	132 км ²
Број на жители:	3426
Населени места:	14
Главни стопански гранки:	Туризам, Индустрија, Земјоделство
Деловни субјекти:	74

ОПШТИНА НОВО СЕЛО

Општина Ново Село се наоѓа во крајниот југоисточен дел на Република Македонија. На север територијата се издига до сртот на планината Огражден, во средниот дел е широката рамнина на реката Струмица, во јужниот дел се издига до сртот на планината Беласица. Таа се граничи со општините Берово, Босилово и Струмица. Општината е единствена и се разликува од другите по тоа што е единствена општина во РМ која граничи со две држави од ЕУ, го има највисокиот водопад во Република Македонија и многу други природни, историски и културни богатства.

Површина:	252 км ²
Број на жители:	11 966
Населени места:	16
Главни стопански гранки:	Земјоделство; Дрвна индустрија; Текстилна индустрија; Прехранбена индустрија; Градежништво, туризам и угостителство.
Деловни субјекти:	230

ОПШТИНА СТРУМИЦА

На крајниот југоисток на Република Македонија, веднаш под тромеѓето на меѓудржавните граници со Бугарија и Грција сместена е плодната Струмичка котлина, а во нејзиниот западен дел и истоимента општина Струмица. Оваа општина на исток се граничи со општината Босилово, на запад со општината Конче, на север со општина Василево, на Југоисток со општина Ново Село, а на југозапад со општина Валандово.

Површина 322 км²

Жители 54 676

Населени места 25

Главни стопански гранки:

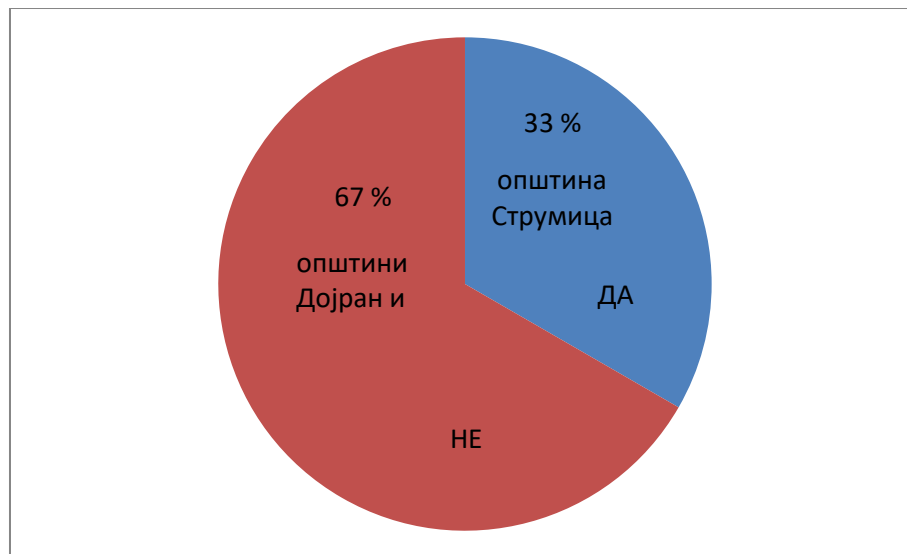
Земјоделство и сточарство; Прехрамбена индустрија, дрвна индустрија, рударска индустрија, металопреработувачка индустрија, електроиндустрија, текстилна индустрија (тешка и лесна конфекција).

Деловни субјекти : 6669

ИСПОЛНУВАЊЕ НА ДЕЛ ОД НАДЛЕЖНОСТИТЕ ОД ОБЛАСТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ВО ОПШТИНИТЕ СТРУМИЦА, НОВО СЕЛО И ДОЈРАН

1. Дали општината води регистар на загадувачки материји и супстанции.

На ова прашање општините Ново село и Дојран одговориле со НЕ, а општина Струмица одговорила со ДА, односно само таа води регистар на загадувачки материји и супстанции на територијата на нејзината општина.

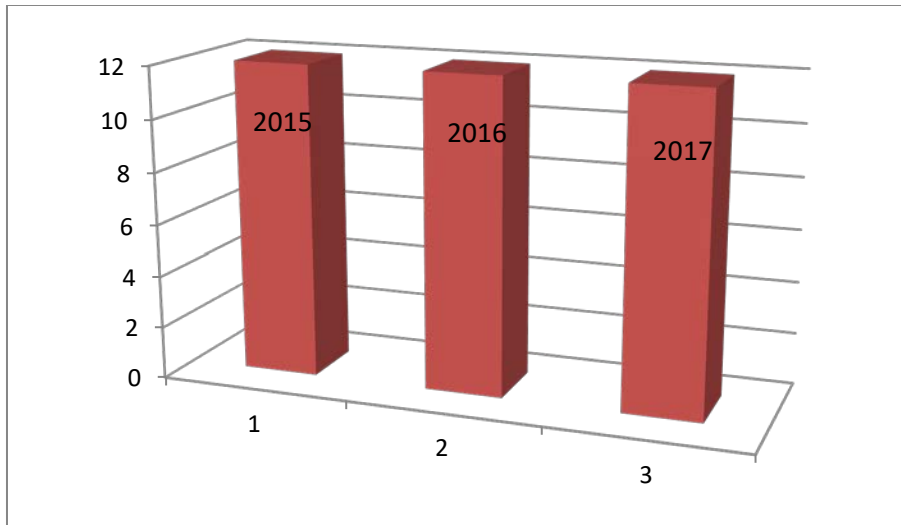
2. Ако одговорот под прашање бр.1 е ДА колку загадувачки материји и супстанции имаше во вашата општина за годините?

2015 -

2016 -

2017-

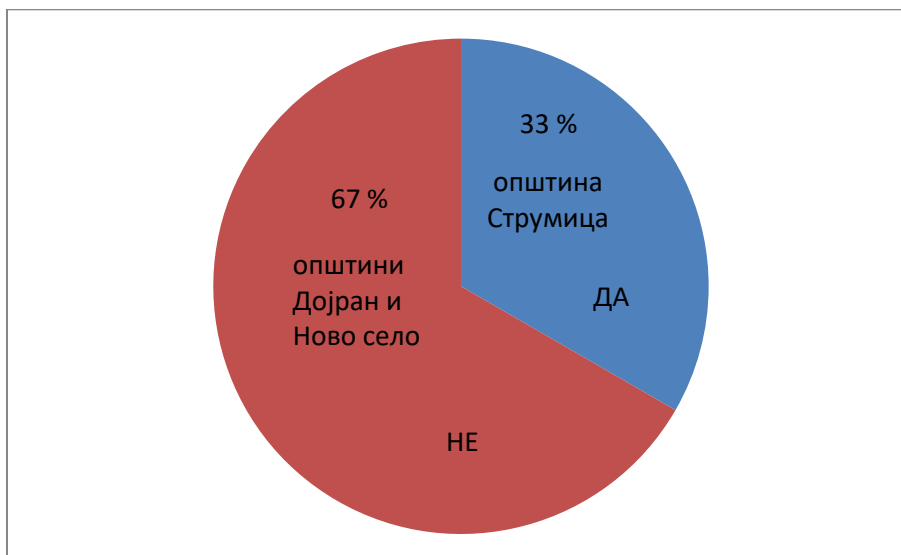
Бидејќи во другите две општини не се води регистар на загадувачки материји и супстанции немаат и податок за тоа колку загадувачки материји и супстанции имало во нивните општини во изминатите три календарски години (2015, 2016, 2017 год.), додека од графиконот подолу, може да се види дека во општина Струмица тој број на загадувачки материји и супстанции е константен односно изнесува 12 за изминатите три години.

Загадувачки материи и супстанции во општина Струмица

3. Дали општината води катастар за животната средина (на загадувачи, создавачи на отпад, заштитени подрачја)

На териториите на општините Дојран и Ново село не се води катастар (на загадувачи, создавачи на отпад, заштитени подрачја), додека во општина Струмица се води таков катастар.

4. Ако одговорот под прашање бр.3 е ДА колкав е бројот на загадувачи, создавачи на отпад во вашата општина?

2015 -

2016 -

2017-

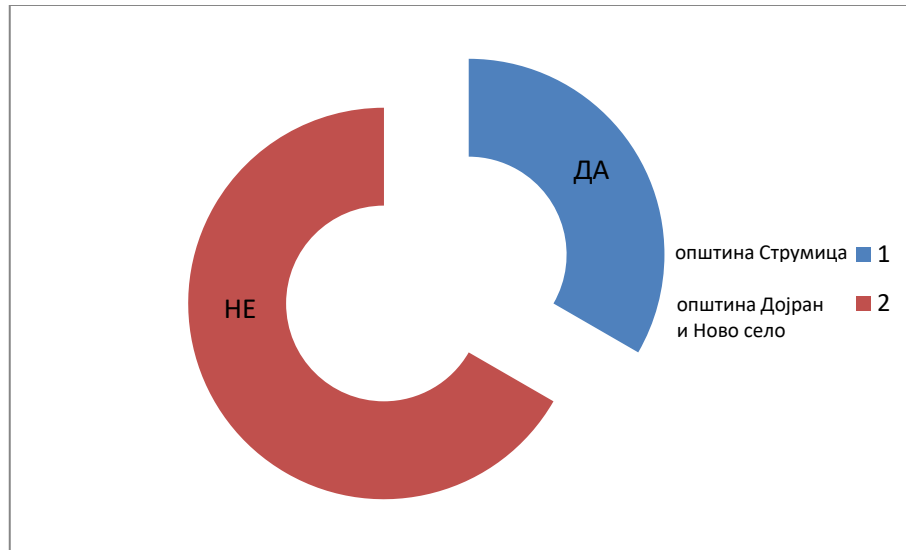
На оваа прашање податоци има само за општина Струмица за сите три претходни години, додека за другите општини – Ново село и Дојран нема никакви податоци, бидејќи не водат никаков катастар.

Од овој графикон може да се види дека бројот на загадувачи, создавачи на отпад кои се евидентирани во катастарот постојано расте од година до година и тој број во просек е поголем за 14,5 секоја наредна година.

5. Дали редовно и на кој начин ги информирате граѓаните за состојбата со загадувачки материи и супстанции, како и со загадувачите и создавачите на отпад во вашата општина?

Информирање на граѓаните за тоа каква е состојбата со загадувачки материи и супстанции, како и со загадувачите и создавачите на отпад воопшто не постои во општините Ново село и Дојран, а причината може да ја бараме во тоа што тие воопшто не водат катастар за животната средина (на загадувачи, создавачи на отпад, заштитени подрачја), додека општина Струмца ги информира своите граѓани за состојбата со загадувачки материи и супстанции, како и со загадувачите и создавачите на отпад.

6. Дали општината има донесено тековен ЛЕАП¹ во согласност со НЕАП²?

На оваа прашање сите три општини одговориле различно. Од општина Дојран одговорија дека немаат воопшто изработено ЛЕАП во согласност со НЕАП, општина Ново село има изработено ЛЕАП од 2006 година кој е веќе неважечки, додека општина Струмица има изготвено тековен ЛЕАП од 2016 -2022 година.

Општина Струмица	Општина Ново село	Општина Дојран
<ul style="list-style-type: none"> • Тековен ЛЕАП • 2016-2022 	<ul style="list-style-type: none"> • Изминат ЛЕАП • 2006 	<ul style="list-style-type: none"> • Нема тековен ЛЕАП

7. а. Ако одговорот под прашање бр.6 е ДА дали истиот е достапен за јавноста/ дали го има поставено на веб страната на општината?
 б. Ако одговорот е НЕ која е причината?

Со цел да се види дали општините ги даваат овие стратешки документи на увид и во јавноста беше поставено оваа прашање, на кое од општина Струмица рекоа дека го имаа поставено тековниот ЛЕАП на веб страната на општината, од општина Ново село одговорија дека во 2006 година општината немала своја веб страна, додека општина Дојран нема тековен ЛЕАП.

ЛЕАП¹ - Локален Еколошки Акционен План
 НЕАП² – Национален Еколошки Акционен План

Општина Струмица	Општина Ново село	Општина Дојран
<ul style="list-style-type: none"> • Тековен ЛЕАП • поставен на веб страна 	<ul style="list-style-type: none"> • Изминат ЛЕАП • во 2006 општината нема веб страна 	<ul style="list-style-type: none"> • Нема тековен ЛЕАП

8. Дали општината има вработено овластени инспектори за животна средина и колку?

ДА / НЕ Број на вработени: _____

Во општините Ново село и Дојран воопшто нема вработени лица кои работат како овластени инспектори за животна средина, додека во општина Струмица како инспектор за животна средина е вработено едно лице.

Општина Струмица	Општина Ново село	Општина Дојран
<ul style="list-style-type: none"> • 1 вработен 	<ul style="list-style-type: none"> • нема вработени 	<ul style="list-style-type: none"> • нема вработени

9. Дали општината има одделение за животна средина и со колку вработени располага истото?

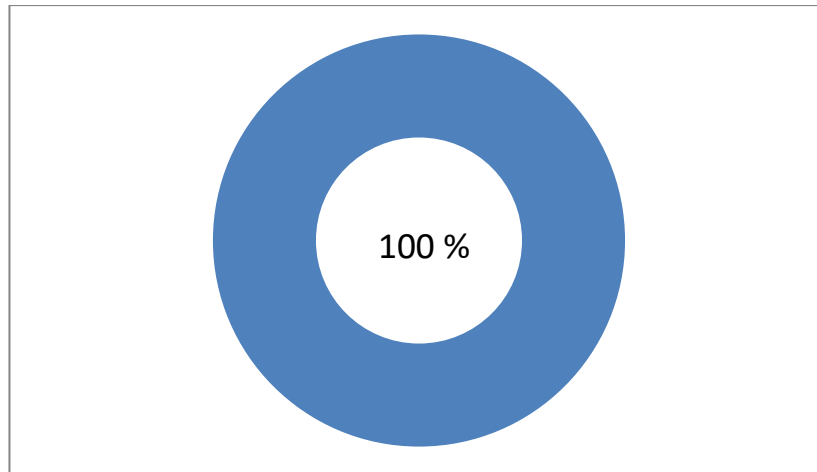
ДА / НЕ Број на вработени: _____

Што се однесува до тоа дали општините имаат одделение за животна средина од општина Струмица и Дојран ни одговорија дека имаат одделение за животна средина со 4 вработени во општина Струмица и 1 вработен во општина Дојран, додека во општина Ново село немаат формирано одделение, но имаат едно лице кое ги извршува обврските предвидени со Закон.

Општина Струмица	Општина Ново село	Општина Дојран
<ul style="list-style-type: none">• има одделение• 4 вработени	<ul style="list-style-type: none">• нема одделение• 1 вработен	<ul style="list-style-type: none">• има одделение• 1 вработен

10. Дали Градоначалникот спроведува Стратешка оцена на влијанието врз животната средина?

На прашањето за спроведување на Стратешка оцена за влијание врз животната средина од страна на градоначалниците сите општини се изјасниле позитивно.

11. Колку општината има издадено Б интегрирани еколошки дозволи во 2017 година?

Во 2017 година општина Струмица има издадено 14 Б интегрирани еколошки дозволи, додека општините Ново село и Дојран во 2017 година немаат издадено Б интегрирани еколошки дозволи.

12. Дали општината има изготвено надворешен план за вонредни состојби за спречување и контрола на хаварији, дали истиот е достапен за јавноста/ дали го има поставено на веб страната на општината?

Од сите три општини само општина Струмица има изготвено таков надворешен план и истиот е достапен за јавноста/ поставен на веб страната додека другите две општини воопшто немаат изработено такви планови.

Струмица	ДА
Ново село	НЕ
Дојран	НЕ

13. Дали Советот на општината има донесено план за управување со отпад?

На оваа прашање сите три општини одговориле дека имаат план за управување со отпад, само што општина Струмица го има истиот доставено до МЖСПП на одобрување.

Струмица	Ново село	Дојран
<ul style="list-style-type: none"> •ДА •Даден на одобрување во МЖСП 	<ul style="list-style-type: none"> •ДА 	<ul style="list-style-type: none"> •ДА

14. а. Ако одговорот под прашање бр.13 е ДА дали истиот е достапен за јавноста/ дали го има поставено на веб страната на општината?
 б. Ако одговорот е НЕ која е причината?

Во општините Ново село и Дојран планот за управување со отпад е достапен за јавноста односно е поставен на веб страната на општината, додека во општина Струмица истиот не е поставен, бидејќи сеуште овој план не е усвоен од страна на Советот на о. Струмица.

Струмица	Ново село	Дојран
<ul style="list-style-type: none"> •НЕ •Не е усвоен од Совет на о. Струмица 	<ul style="list-style-type: none"> •ДА 	<ul style="list-style-type: none"> •ДА

15. На кој начин општината води евиденција за создадениот отпад на нивна територија?

Кај сите три општини евиденцијата за создадениот отпад на териториите на нивните општини се води преку извештаите кои ги добиваат од јавните комуналните претпријатија кои егзистираат на нивна територија, а се основани од страна на општините.

На кој начин општината води евиденција за создадениот отпад на нивна територија?		
Струмица - преку извештаи кои ги добиваат од ЈПКД Комуналец	Ново село- преку извештаи кои ги добиваат од ЈП Комуна	Дојран - преку извештаи кои ги добиваат од ЈКП Комуналец - Полин

16. Дали Советот на општината има донесено програма за намалување на загадувањето и подобрување на квалитетот на амбиенталниот воздух?

Во сите три општини Советот на општините нема донесено програма за намалување на загадувањето и подобрување на квалитетот на амбиенталниот воздух.

Струмица	НЕ
Ново село	НЕ
Дојран	НЕ

17. а. Ако одговорот под прашање бр.16 е ДА дали истиот е достапен за јавноста/ дали го има поставено на веб страната на општината?

б. Ако одговорот е НЕ која е причината?

Поради тоа што ни една од општините кои беа офатени со оваа студија немаат донесено програма за намалување на загадувањето и подобрување на квалитетот на амбиенталниот воздух, нема што да се зборува за транспарентноста и отчетноста за општините и достапноста на документот до јавноста.

18. Дали Советот на општината има изработено стратешки карти за бучава?

Иако бучавата понекогаш знае да создаде сериозни проблеми пред се од здравствени причини, се гледа дека општините малку ставаат акцент на оваа прашање и сеуште ги немаат детектирано главните извори на бучава во нивните општини и немаат изработено стратешки карти за бучава, а што енивна законска обврска.

19. Дали Советот на општината има изработено акционен план за бучава?

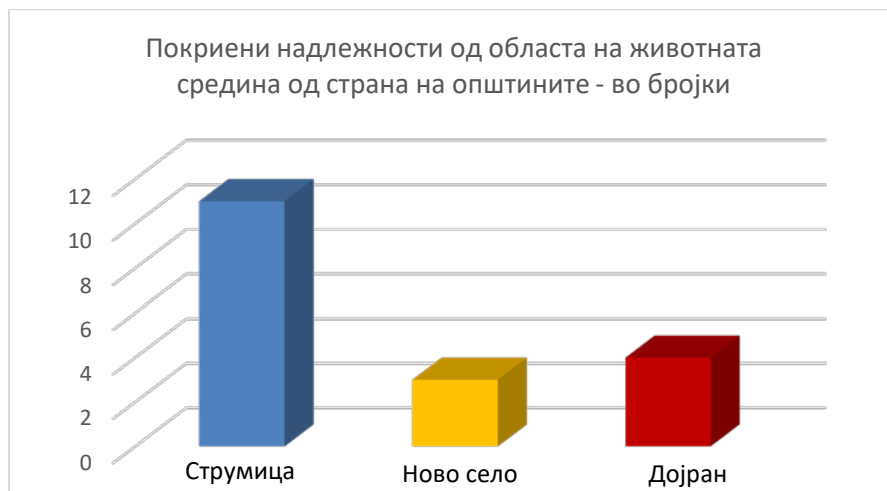
20. а. Ако одговорот е под прашање бр.19 е ДА дали истиот е достапен за јавноста/ дали го има поставено на веб страната на општината?

б. Ако одговорот е НЕ која е причината?

Врз основа на тоа што Советите на трите општини немаат изработено стратешки карти за бучава, соодветно на тоа не може да изработат и акциони планови за бучава и истите тие акциони планови да биде достапни за јавноста односно да бидат поставени на веб страните на општините.

ЗАКЛУЧОЦИ

Анализирајќи го податоците добиени од страна на општините, општ заклучок е дека има голема разлика во исполнувањето на законските обврски од областа на животната средина, а кои се во надлежност на општините. Општина Струмица како најголема општина покрива поголем дел од надлежностите кои ние ги анализираваме, додека општините Дојран и Ново село покриваат само мал дел од надлежностите од областа на животната средина кои се нивна законска обврска.

Од графиконот може да се види дека од вкупно 14 анализирани надлежности, општина Струмица покрива 11, општина Ново село 3 и општина Дојран 4 надлежности. Оваа претпоставуваме се должи пред се на фактот што општините Дојран и Ново село се послабо екипирани и се со послаб институционален капацитет за да одговорат на сите надлежности кои произлегуваат согласно законските регулативи од областа на животната средина.

Поради тоа што општина Струмица има одделение за животна средина со 4 вработени лица може да си дозволи да покрие поголем број на надлежности и да води регистар на загадувачки материји и супстанции, да води катастар на животната средина и да има изготвено ЛЕАП и план за вонредни состојби за спречување и контрола на хаварији. Другите две општини поради тоа што немаат финансиски можности да оформат такви одделенија за животна средина или пак имаат такво одделение со едно вработено лице немаат и можност да ги водат овие регистри и катастри или изготват такви планови.

Од друга страна согледувајќи и анализирајќи ги податоците од сите три општини и бројот на стопански субјекти кои егзистираат на нивната територија може да се заклучи дека општина Струмица од сите три општини има и најголема потреба од оформување и функционирање на оваа одделение, бидејќи на нејзина територија егзистираат 6669 деловни субјекти, додека во другите две општина има вкупно 304 деловни субјекти (Ново

село 230 и Дојран 74), а со тоа и шансата за создавање на отпад, на случување на хаварии и број на загадувачи и загадувачки материји може да биде поголем (иако тоа секогаш не е од пресудно значење, бидејќи важни се и големината на деловните субјекти, дали овие субјекти припаѓаат на лесната или тешката загадувачка индустрија итн.)

Анализирајќи го и прашањето во однос на тоа колку општините имаат издадено Б интегрирани еколошки дозволи во 2017 година, може да се види дека општина Струмица има 14, а другите две општини немаат издадено ниту една Б интегриран еколошка дозвола во 2017 година. Ова пред се се должи на фактот дека во општина Струмица има вработен овластен инспектор за животна средина, додека другите две општини немаат вработени такви лица, поради што и не можат да си ја исполнат и својата законска обврска.

Од аспект на управување со отпад, може да се каже дека состојбата во однос на исполнување на надлежностите во согласност со законската регулатива е најдобра односно сите три општини имаат донесено план за управување со отпад и водат евиденција за создадениот отпад на нивна територија преку добивање на податоци од јавните претпријатија за комунални дејности кои се формирани од страна на општините.

Најслабо покриени надлежности од страна на општините се од областа на загадувањето и подобрувањето на амбиенталниот воздух како и состојбата со бучавата на териториите на овие три општини. Ниедна од анализираниите општини нема изработено програма за намалување на загадувањето и подобрување на квалитетот на амбиенталниот воздух, ниту пак имаат изработено стратешки карти за бучава и акционен план за бучава што покажува дека овој аспект од животната средина воопшто не се зема во предвид и е крајно занемарен од страна на општините иако проблемот со загадувањето на воздухот од година на година е се поалармантен.

Од аспект на СИГМА принципите во однос на принципот на “Отчетност и транспарентност” може да се заклучи дека општините се трудат да бидат отчетни и транспарентни, ги објавуваат информациите, плановите и програмите кои ги имаат и се изготвени од страна на општините (овде предничи општина Струмица бидејќи има изготвено поголем број на документи).

Што се однесува до принципот на “Развој и координација на политиките и стратегиите” заклучокот е дека освен општина Струмица која има изработено поголем број на стратешки и акциски планови и програми од Советот кои се од областа на животната средина и се во согласност со политиките на национално ниво, општините Дојран и Ново село имаат изработено малку стратешки и акциски планови, што пред се се должи на институционалниот и финасискиот капацитет на самите општини.

ПРЕПОРАКИ

- Општина Дојран и Ново село треба да започнат да водат регистар на загадувачки материји и супстанции и катастар на животната средина (загадувачи, создавачи на отпад);
- Општина Дојран и Ново село добро е да создадат систем за редовно информирање на граѓаните за состојбата со загадувачките материји и супстанции, како и со загадувачите и создавачите на отпад;
- Општина Дојран и Ново село треба да креираат нови тековни ЛЕАП-и кои ќе бидат во склад со НЕАП-от и ќе ја отсликуват моменталните реални состојби и потреби од областа на животната средина во овие две општини. Ново креираните ЛЕАП-и да бидат поставени на нивните веб страни;
- Владата и МЖСПП да им помогне на помалите општини за подобрување на институционалниот и финансиски капацитет како тие би можеле да одговорат на обврските и исполнат надлежностите кои произлегуваат од законската регулатива за животна средина;
- Во општините Дојран и Ново село да се вработат овластени инспектори за животна средина како би се подобрила состојбата со издавањето на Б интегрираните еколошки дозволи кои се во надлежност на општините;
- Ако немаат финансиски или персонален капацитет, помалите општини добро е да размислуваат за формирање на заеднички служби кои ќе бидат одговорни за повеќе општини;
- Општина Дојран и Ново село треба да креираат надворешен план за вонредни состојби за спречување и конторла на хаварији и истиот да го направаат достапен за јавноста;
- Поради се поголемиот проблем со загадувањето на воздухот, Советите на општините Струмица, Дојран и Ново село, а особено општина Струмица каде проблемот е најалармантен да донесат програма за намалување на загадувањето и подобрување на квалитетот на амбиенталниот воздух и истиот да го направаат достапен за јавноста;
- Сите три општини и нивните Совети треба да започнат да се занимаваат со проблемот бучава и да изработат Стратешки карти за бучава и акционен план за бучава и истите да ги направат достапни за јавноста.
- Сите новодонесени стратешки и акциски планови и програми од страна на општините треба да се изработат во склад со националните стратешки и акциски планови и програми.